

Муус устар 9 күнүгөр 15 №-дөх ЧАРАГНАА-
ВЫ, 6 №-дөх ОДЬУЛУУННААБЫ, 10 №-дөх
ХАДААРДААБЫ быыбардыр уокуруктарга сар-
сыарда 8 чаастан шыаа 8 чааста дээрн ХОС
КУОЛАСТААБЫН ытыллар.

Быыбар БИИР КҮН барар.

Бөс ыйын 4 күнүгөр 11 №-дөх ДИРИНГНЭЭБИ
быыбардыр уокурукка ХАТ БЫЫБАР ытыллар.

● ХАААНЫННААБЫН МЕХАНИЗМА

ТҮҮС СИРИН дьомо-сэргэтэ, үлөһиттэрэ
рынонна киириң кэрдикэ кэмгэр көмүс-
кэллээх буолар иһин туруулаһаллар. Дьэ, онно
туохтаахпыт, туу оҕордубут?

Аспыт сыл түмүгүнэн улууска 13 бааһынай ха-
аайыстыбаларын ассоциациялара тэрилиннэлэр.
Олор нэһиликтэринин Сылаһыга 82, ону тэҥэ Бэ-

САНА

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБҮН
ХААМАТА

ХААМАТА
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
18 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ОЛОХ

№ 42 (7839). ☆ 1995 сыл муус устар 8 күнө. Суббота ☆ Сыһыата—146 солкуобай 15 харчы.

БААҢЫНАЙ: БАСТАКЫ ХАРДЫЫЛАР, ТҮМҮКТЭР

ре учаастагар 5, Одьулуунга 26, Кытаанахха 22,
Хоптово 19, Мэлдэхсн учаастагар 5, Хайахыс-
на 24, Уорбаа 6, Хатылыга 34, Соловьевка 43,
Чагырта 10, Төлөйгө 7 уонна Чурапчы сэлэннэ-
тигэр 32 хааайыстыбалары түмэллэр. Маны та-
һынан Болтоҕо, Арыылаах, Бахсы, Мутудай нэһи-
лэктэрэ быһыа кыһыҥыттан бааһынайынан ба-
рыы суолун талыһылар. Онон баларга пайым, си-
ри үлэстии тэрээһин үлэлэрэ ситэриллэлэр. Ити-
нэн улууска күн бүгүн «Чыапара», «Мындаа-
һы» уонна «Хадаар» табаарыстыбалара эрэ ону-
ларынан хааллылар.

Сыл түмүгүнэн улууска 1513 үлөһиттээх 368
дьэ кэргэниин уонна дьомс коллентиттарын
үлэһит бааһынай хааайыстыбалара бааллар. Ки-
нэлэртэн билигинтэ 296 хааайыстыба ассоциация
ларга түмүллэн үлэһит. Бааһынайдар бөс били-
лэртэр барыта 17215 гектар тыа хааайыстыба-
най туһаныллар сирдээхтэр (баар уопсай нэһэн
13,4 бырыһыан), ол иһигэр 8870 гектар ходуһа
(20 бырыһыан), 5100 гектар мэттирээ (7,0 быры-
һыан), 2876 гектар бааһына (29,4 бырыһыан) баар.
Эмнэ кинилэргэ 7419 ынах сүөһү (29,5 бырыһыан),
ол иһигэр 2706 манньык (29,2), 3388 сылгы
(34,6), ол иһигэр 2406 биз (40) уонна 1377 си-
бинньэ (36) иһиллэр. Техиниалара: 383 трактор-
ддахтар, 122 бортовой автомашиналаахтар, 14 бур-
дук комбайннаахтар.

Быларынын бааһынайдарынан валовоһуна 2897
тонна үүт ынан, государствога 2235 тонна тутта-
рыллыбыта, эбэтэр ити холбос 28 бырыһыан
ылар. Уорсайа 943 тонна эт оҕоһолло, 763 тон-
на атылалла, бу—42 бырыһыанга тэҥ. Бала-
ры сэргэ 2732 тонна бурдук (63 бырыһыан
ылар), 485 тонна хортуоллук (93 бырыһыан), 15
тонна хаппыста (33 бырыһыан) туттарылына.

Коллентинайтан чааһынай бөс билиэс барыы
бааһына-дуолга, сүөһүгэ-аска, сиргэ-уонна хааайы-
нына сыһыанга тирдибитэ чыччы. Бастатан, ол
ааспыт кураан, кырымычы: сыллары этэҥгэ туо-
рааһытыга илэ-бодо көстөр. Кылаабынаа, сүрүн
бааһы—сүөһүнү оннун ыспатыбыт-тохтотубут. Ол

курдук, 1992 сыллаахха улууска барыта 26352
ынах сүөһү уонна 12626 сылгы баар-эбит буолла-
бына, 1995 сыл тохсунньу 1 күнүгөрү туругуна
25181 ынах сүөһүлээхтэр, 8707 сылгылаахтэр.
Өссө төрүүр-ууһур ийэ сүөһү биз ахсаан өртүнөн
эбиллэ турара билиэ. Бородууксуһаны илэми
итиннэ дьүөрэлээх.

Базаны оҕостуу. Кэниини 2 сылга туох да тө-
лөбүрө суох кэригэ 697 км күрүө тутулунна, 940
гектар сир оҕоһулунна, 232 гектар бааһына үлэ-
һиттэ. Хортуоллук, оҕуруот аһы үүннэрин кэ-
һинир. Бурдук үүннэрин бири боччумнаах хайыс-
ха. Улууска үүмүт бурдук 84,5 бырыһыан
бааһынай хааайыстыбалара, ассоциациялар ытла-
лар, ол иһигэр сорохторго гектар ахсаан орто-
тунаа 20-лун—30-туу центнер бурдук хомулунна,
бу көрдөрүү улууска 18-тыы центнер буолта. Ити-
нэн бурдук үүннэринигэр республи-
кага үс бастакы көрдөрүүлээхтэргэ баарбыт. Бу
чакчы хааайыныаһын форматыгар сыһыарбатах-
пытмын этэр.

Улууска бастаан бааһынай хааайыстыбалары
1989—1990 сылларга тэрилиннэлээбиттэрэ. Бу ө-
сө ханнын да сүрүн буолар сокуоннар суох кэми-
рингэр этэ. 1992 сылга эрэ улуус дьаһалтатын ах-
сыһыны 30 күнүгөрү 313 №-дөх «Улууска ба-
һынай хааайыстыбаларын тэриини быстах ба-
һыаннаа» бигэрэһэн күн бүгүнгэ дээр дьайар
уонна ол ордук табыастаарын көрдөрдө. Бу кэ-
нэ 5 бааһынай хааайыстыбата эрэ үлэтин тохто-
то. Хааайыстыбаларга сир—сүрүн экономика
категория. Сир бөс билиннэ манньын араасаллар:
20 гектарга дээр сирдээх 147 хааайыстыба
баар. Балар, үгэс курдук, 1—3 үлөһиттээх бу-
даллар, сүрүннөн дьэ кэргэнтэн тураллар, та-
баарынай производстволара кыра, дьэ кэргэн со-
рох дьомо туора үлэлээхтэр. 21—70 гектарга дээр
сирдээх 159 хааайыстыба баар. Кинилэр 4—8
үлэһиттэн тураллар—элбэх кыһылээх бири дьэ
кэргэниин эбэтэр 2-3 дьэ кэргэн кыһыллал
тэрилиннэлэр, орто хааайыстыбалар. Ити эрэри
сүрүн средстволара тийбэткэ, сирдэ дьомоһу-

нан, производствонн кэргэннэ ымаһара суох, онон
сорохторго тастан эбин харчылаһар интэриэстээх-
тэр. Арай сдана, кредит, батарыи өртүгөр сөптөөх
көмө баар түбэлтэтигэр балаһыа сайдар ымаһаах-
тар.

71—200 гектарга дээр сирдээхтэр. Манньын 46
хааайыстыбалаахтэр. Бу 9—15 үлэһиттэр, соро-
дор кыра бааһына сирдээх чинэ хааайыстыба-
лар. Үчүгэй тэрилиннэлээхтэр, хаа баарар тыа
хааайыстыбатын үлэлэрин бэйэлэре ымаһаах
таахтар, балаһыа элбэх сүөһүлээхтэр, производ-
стволарын ымаһаахтын көрүнэллэр. Тастан наймы-
лаһан дьомо үлэлэтихтэрин, сыга технологиини,
механизацияны күөһэ кылларыахтарын сөп. Холо-
бур, Р. С. Бараннов салайар «Тогургэстээх» ха-
аайыстыбата 11 үлэһиттэр, 203 гектар сирдээх,
68 ымаһаах, 58 сылгылаах, 23 сибиинньэлээх, 3
автомашиналаах, ДТ уонна МТЗ трактордаах. Ман-
ньын өмө Одьулуунтан М. П. Михайлов, Чагыртан
Е. Н. Старостин, И. В. Андреев, Килэһиттэн И. П.
Пономарев уо. д. а. хааайыстыбаларын ааттаах-
та сөп. 200 гектартан үөһэ сирдээх 7 хааайысты-
балаахтэр. 20—35 уонна онтон да элбэх үлэ-
һиттэр. Бу улахан производстволар, сүрүннөн
бааһынары кытта үлэһит бөдөн хааайыстыбалар.
Ол эрэри көлөттүгөстөр, бири өйгө-санаага түм-
сүүлэрэ уустуктардаах. Улахан технологическай
салаалары өрөйөр үлэлэргэ ымаһаахтарын сөптөөх.
Тастан наймыга уонна сезоннай үлэлэргэ дьомо
күөһэ туһаналлар. Баларга Одьулуунтан В. К.
Ефремов «Бурдук», В. В. Петухов «Бабаа», Ча-
гыртан К. Д. Данилов «Туоралдыһы» хааайысты-
баларын холобурдуохха. Сүрүннөн, 21—25 үлэ-
һиттээхтэр, 230—300 гектар сирдээхтэр, «Бурдук-
тар» 1200, «Бабаадалар» 60 гектар бааһыналаахтар,
55—126 ымах сүөһүлээхтэр, эмнэ да сылгылаах-
тар, сибиинньэлээхтэр, улахан ымаһаах уон-
на анал үүт таһар автомашиналардаахтар. Итинэн
огорон таһарыылар да улахан.

Михаил КОРИКИН,

улуустаагы бааһынай хааайыстыбаларын
ассоциацияларын председателэ.

(Салгыта бэчээттэнэ).

Улуус дьаһалтатын 1995 с. муус устар
3 күнүгөрү 76 №-дөх уураага

ДЫНГНЭЭХ БАЙАНАНАЙ СУЛУУСПАГА ЫҢҢЫРЫНЫ БЫТЫ ТУБУНАН

1968—1977 сс. төрүүх гражданны 1995 сыл
сааһыгар дынгнээх байыаннай сулууспага ыҥҥы-
рыны кэмгэр уонна тэрээһинээхтэр ымаһаах
иһиттэн УУРАБЫН:

1. Дынгнээх байыаннай сулууспага ыҥҥырыны
1995 сыл муус устар 17 күнүгөрү бөс ыйын 10
күнүгөр дээрн ымаһаах.

2. Призывниктары медицинскэй көрүүнү муус
устар 17—21 күнүгөрүгэр ымаһаах.

3. Медицинскэй көрүүнү ымаһаах «Айыллаан»
Култура дьэһити аныырга. Кини директора Забо-
доская Н. М. муус устар 14 күнүгөрү дээрн при-
зывной участан коменданыгар капитан Дьячков-
ская И. В. сөп ахсааннаах хоһу бээрэригэр.

4. Призывной комиссия састаабын манньын би-
тэртэртэ: комиссия председателэ—улуус дьаһал-
татын байылытын солбуһааччы Тарасов Т. Л., пред-
седатели солбуһааччы—байыаннай комиссар майор
Андреев С. С., врач, комиссия чилинэз Платонов
М. Г., комиссия секретара—Антипина Т. В. ис дьа-
һалтын бэрэстэбиитэлэ—Посельский В. Ф., үс
районнэтиин бэрэстэбиитэлэ—Федотова Л. М.,
кэһиттэр иһэлэрин комитетын бэрэстэбиитэлэ—
Данилова К. А.

Призывной участан коменданынан байыаннай
дөөх Р. Комелевөөччүтүн капитан Дьячковская
ымаһаах. Кини «Айыллаан» Култура дьэ-
һити.

тигэр призывной участан үлэһит усулуобуйатын
тэриһиригэр.

6. Кини балыһа кылаабынай врач Платонов
М. Г.

а). Призывниктар медицинскэй көрүүнү барал-
лыгар терапевт Кузьмин Г. Э., хирург Кузьмин
Н. Н., психиатр Филатова В. В., сааһаһаан невро-
патологы, оторинолог Попов А. А., стоматолог
Яковлева А. Н., окулист Ермолаева А. А., дерматолог
Попов П. П. уонна орто медицинскэй персо-
налы аныырыгар.

б). Муус устар 17—21 күнүгөрүгэр призывник-
тар флюорографияны барылаарыгар, анализтарын
биэриилэригэр лабораториялар үлэлэрин тэриһири-
гэр.

в). Врачтар кабинеттарын бары наадалаах меди-
цинскэй (санитарнай) тэриһириинэн, инструменна-
рынан хааччыларыгар.

г). Призывниктары эбин чинчийиһэ терапевти-
ческай уонна хирургическай отделениеларга 3-түү
куойка-миэстэни, саллык балыһаатыгар 2 миэстэни
аныырыгар.

д). Бары участвовай балыһаалартан, ФАП-тар-
тан призывниктар амбулаторнай карталара уонна
ф-25ю толору кэһиллэрин контуруоллууртар.

е). Призывниктары республикатаагы мустар
лууга ымаһаах күнүгөрү кини балыһаа дьуһуу-
най сменаттан контуруолунай медицинскэй кө-
рүүнү ымаһаахтар.

7. Нэһиликтэр дьаһалталара, тэриһиттэр, үч-
реждениелар салааһааччылар бары призывникта-
рын ыраах участантан, командировалартан

ымаһаалларыгар, призывной участанка кэлэлэри-
гэр транспортынан, арыаллыр дьомунан хааччы-
лаалларыгар.

8. Ие дьаһала отделын начальнигар подполко-
ник Аржанов В. В.: призывниктары көрүү кэмгэр
Чурапчы сэлэннэһитигэр общественнай бэрэстэги
олохтоһуну күүһүрдэригэр; байыаннай комиссар
Андреев С. С. дьаһалыгар призывной участанка
бэрэстэги олохтоһунга уонна аэропорто призыв-
никтары атаарыга 2-3 сотрудниктаах патрулу
сылларыгар; участвовай инспектордарга призыв-
тан куотунааччылары булар уонна призывной
участанка адалар. кинилэри транспортынан хаач-
чылар бопуруоһу быһаарар соругу туруорарыгар.

9. Аэропорт начальнига Иванов Г. М. призывник-
тар хамаандаларын республикатаагы мустар лууга
графика сөп түбэһиннэрин ымаһаах олохтуу-
ругар.

10. Призывной комиссия үлэһит кэмгэр при-
зывниктар личнай дьомаларын толорууга улуус-
таагы военноматтан 2 кинини (техническай үлэһи-
ти) аныырга.

11. Тэриһиттэр, предприятиелар салааһааччыларын
призывной комиссияга үлэлэтиһилэргэ үлэһит
миэстэлэрин, хамнастарын оннунан хаалларарга.

12. Призывной комиссия итааһ састаабынан
үлэһиттэр көтүлэһит.

13. Бу уураах туолуутугар аппиэтиһи нэһи-
лэктэр дьаһалталарын байылытара, уураах туо-
луутун контуруоллааһыны байыаннай комиссар ма-
йор Андреев С. С. сүгэллэр.

Улуус дьаһалтатын байылыга И. СИВЦЕВ.

ДУОБАТ ЧУЛУУ КОРКИННЫ БУОЧАРДААХ

Чурапчытаагы республиканскай орто спортнай интернат-оскуолада мөнүл тустууга, дуобакка, оуунаан ытыкта, остуол тенниһигэр, чапчык атлетикаа салаалардаах. Маны таһынан филлаларга ханналарга, ник-бонсигга эрчиһиллэр. Базартай биһр свамай үрдүк кордөрүүлэринэн дуобат салаата буолар. Интиллэаччилэрбиститтан Саха сирин, Россия аан дойду түһүлгэлэригэр кыайылаахтара, призердара интиллэн табыстылар. Манна араас сылларга үлэлээбит тренердэр, учууталлар, интээччилэр айымнылаах дьарыктарын түмүгэ баара чуолкай.

Улахан ситиһинлэр СР үтүөлээх тренеры Н. П. Кычкин старшай тренериһин үлэтин саамайыттан ыла баар буолбуттара. Бары ытыктыыр киһибит Николай Николаевич 55 сааһын туолбутунан истинник эбэрдаһинбит. Уонна, түгүһүнэн туһанан, киһи коллектив үлэтигэр-хамнаһыгар оруолун, тренер уонна педагог быһыытынан сорох үтүө холобур буолар хаачыстыбаларын бөлүһүнэн баарабын.

Администрация сөбүтүн чилиэкэ буоларынан, үтүс чолчу этинни, сүбөнү киһилэр. Үрдүк кылаастаах спортсменнар интиллэн тахсаларыгар, теоретическай, практическай, психологическай таһымнара үрдүүрүгэр улахан болгомтотун уураар. Ойуоо чугас аралымы сыһыаннаах, оёону бэйэтигэр тардар ураты дьобурдаах. Аңгардас спортсмены эр буолбакка, эрчиһи сайдыылаах сага киһини интэнигэ ахсаабакка үлэлэһэр, сонун сүүрээниһи киллэрингэ мэлдьи инниги сылдыар. Николай Николаевич киһи эйгэлээх, элбэх дөбөрдөөх атастаах, спортнай эргимтэбэ улахан ытыктабылынан туһанаар. Эдэр педагогтар, тренердэр киһиттэн холобур ылааллар, киһилиһи санааларын атастаһаллар.

Н. Кычкин Бүдүү педучилищелыгар, Мэнэ-Хаҥаласка, Тааттага, Чурапчыга тренердээбит сылларга 10-тан тахса спорт маастарын, 100-тан тахса маастарга кандидаты интэн таһаарда. Оёолорго аан дойду 6 чемпионун, 8 призерун бөлэмнээтэ. Хамаанданан түмүккэ республикага, зонага, Россия аан дойдуга чемпион аатын ылымбыт. Бу күнүгэр Россия чемпионатыттан биһиги хамаандабыт үөрүүлээх сонуну адалла. Күнэ Россияттан 226 күүстээх дуобатчыт оёолор түмүсүттэр. Бэйэлэрин саастымылаахтарыгар Витя Монастырев уонна Елена Иванова Н. Вася Кычкин III миһталлары ыллылар. Дуя Постникова, Маша Флегонтова, Мотя Ноговицына, Маша Богимова эмнэ ситиһинлээхтик оонньоотулар. Оттон Ганя Колесов бэйэтин бөлөдөр бастаабытын таһынан абсолютнай чемпион буолла.

Николай Николаевич үлэтэ ханнык баҕарар таһымнаах күрэхтэһингэ көстөр уонна кэскилэ иннигэр. Киһи быһыытынан судургу. «үлэһир буоллаха ханнык баҕарар үлэ түмүктээх буолар» дигэн өйдөбүллээх, дьулуурдаах. Үгүс хаачыстыбата, тренерскэй талаана, тэрээһинэ, оёолор киһиэхэ тардыһылара саха тустуутун уһулуччулаах тренеры Д. П. Коркинни холоонноох, киһи буочарыгар маарынныыр. Кэргэнэ тренер Мария Иппитична Бырдынырованын өссө айымнылаахтын үлэлээхтэри дигэн дуобат спордун сэһээрээччилэргэ холбоһон турар эрэбит.

Михаил ГУЛЯЕВ, оскуола директора.

ҮТҮӨ СҮБЭНИТ, АБА ТАБААРЫС

Н. Н. Кычкин 1960 с. I разряд, 1965 с. маастарга кандидат нуорматын толорбут республика биһр кырдыаас дуобатчыта. Республика 4 төгүллээх чемпиона, араас спортнай обществоларга, Дальнай Восток, Сибирь зонатыгар күрэхтэһиллэр элбэх төгүллээх чемпионнара, призердара. Россия «Спартак» обществотыгар хамаанданан I миһтэ, Россия кубогар 2 төгүл призер буолары ситиспит. Россия кубогар 1978 с. хамаанданан III миһтэ тахсыбыттара. Ол ситиһинин 17 сыл кэлиһтэ тахсыбыттара. Ол ситиһинин 17 сыл кэлиһтэ тахсыбыттара. Ол ситиһинин 17 сыл кэлиһтэ тахсыбыттара.

Николай Николаевич чулуу дуобатчытын таһымнаах буолуу, мун дуобаттан тохтоон муна-тоһоо. Холобур, мун дуобаттан тохтоон муна-тоһоо. Холобур, мун дуобаттан тохтоон муна-тоһоо. Холобур, мун дуобаттан тохтоон муна-тоһоо. Холобур, мун дуобаттан тохтоон муна-тоһоо.

ТРЕНЕРЭ Н. Н. КЫЧКИН 55 СААҤЫН ТУОЛЛА

СЫЫППАРАЛАР, ЧАХЧЫЛАР

Аан дойдутаагы кылаастаах спорт маастардара: Гаврил Колесов, Василий Кычкин.

Дуобакка спорт маастардара: Николай Кычкин, Иван Новгородов, Стасик Контков.

Спорт маастардарыгар кандидаттар — 14 оёо, бастакы разрядтаахтар — 10 оёо, иккис разрядтаахтар — 15 оёо, үһүс разрядтаахтар — 10 оёо.

«Барҕарымы» фондатын иһинин «Сага ааттар» программа лауреаттара: Гаврил Колесов, Мария Богимова, Сергей Новгородов.

Д. П. Коркин аатынан республиканскай орто спортнай интернат-оскуолада быһыл олунуу 10 күнүгэр сага таастуу дуобат ааалата аһылына.

туһанан, эдэр көлүөнэ дуобатчыттар ааттарыттан махталбын тиэрдэбин.

Иван НОВОГОРДОВ, тренер.

БИҤИ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧПЫТ

Дуобакка 80-тан тахса оёо дьарыктанабыт. Саамай сөбүлүүр тренериһинэн Николай Николаевич буолар. Киһи киһи биллээх, олус элбэх дуобат киһигэлээх. Дуобат теориятыгар ыһымтаан-чымпыктаан үөрэтэр. Сылайары гынаахпытна зарылкалар, араас хамсаһылаах ооньууну тэрийэр. Мас тардыһыыта, остуол тенниһа элбэ буолар. Арыт музыка истэбит, компьютерынан ооньуубут. Дьарык быһымыгар сүрдээх элбэх кимсэни истэбит. Ол да киһи салгыһыта суох.

Төһө кыалларынан элбэхтик күрэхтэһиннэрэ даһыыр. Күрэхтэһингэ ситиһинлээхтиһа олус үөрэр. Биһиэхэ истиге ситиһинлээхтиһа куруук кыһаллары киһи иккис абабыт курдук санамыбыт. Убаастабыллаах тренери Николай Николаевич, 55 сааһын туолбуккунан эбэрдаһинбит, өссө даһаны үлэ үөһүгэр сылдыаргар баҕарабыт, махталбын тиэрдэбит.

Дуобат отделениетын оёолорун ааттарыттан аан дойду оёолорго чемпионнара Ганя КОЛЕСОВ, Маша БОГИМОВА, Мотя НОГОВИЦЫНА, Дуя ПОСТНИКОВА, Сережа НОВОГОРДОВ.

Оёобут КИНИЭХЭ ДЬАРЫКТАНАР

Киһи оёолор үтүө дьон сабыдыала, көмөтө ханна да умнулубат. ол мэлдьи эйигинниһи буолар. Биһиги тус бэйэбит олохтутугар адыада суох кэрэмэс дууһалаах дьону көрүстүбүт. Киһилэртэн биһирдэстэрэ—Николай Николаевич.

Н. Н. Кычкины биһиги дьон көргөн 1988 сылтан билэр. Ол сыл оёобут Ганя дуобакка сыһыаннаах киһи Ытык Күөл спортнай оскуолатыгар дуобат салаатыгар эрчиһиннэрэ илдиһиппит. Бастаан утаа: «Туора оройуон оёотун ылааллар дуу, суох дуу?»—дигэн дыһыһа санаабыһыт. Онуукабыт Николай Николаевич оон-манан олусуобакка бөрт судургутук, истинник көрсөн сүргэбитин көтөхпүтэ.

Кыра киһиэхэ төрөппүттэриһтэн тайниһа, биһигэ үөрэнэр оёолоруттан сааһынан кырата, сага сыһыан, сага эргимтэ—барыта уустуктук дьайылааһын сэрэһэрбит. Ону туһулаһабын төттөрү ылаахпыт дигэн санаалаахпыт.

Николай Николаевич оёо ис туругун өтө көрөр, дууһатын мындырдык тутар киһи аайы бэрлэллэбэ ылаахпыт күн бүгүн үөрөн-иһэн туран бэлэһинбит. Ол курдук, Ганя Ытык Күөлгэ тийбит бастакы күнэриһтэн тренериһин—Н. Н. Кычкины, М. И. Бырдынырованы, В. В. Кувриновы кытта тутта өйдөһөн, киһилэри сөбүлээн Ытык Күөлгэ түөрт сыл дуобакка эрчиһибитэ. Оро хантын амат нөрүгүһүн баһаран-амсыран туран дьарыктанымыта ис кыаһын арыйыһа, дьонурун таба таһыны бэлэһэ буолар. Ити баһаны мүлчү туһулаһа, сөдүрүтэн кэбиспэнэ күүһүрдөн сайыһырым, чолууу, дьиргэтиһи тренер, уһулааччы дьалаата буолара өйдөнөр. Онууһ киһиһин Ганя киһи кыра да ситиһинлэриһтэн үөрэн, сааһатын бөбөргөтөн сааһатан сага кыайыларга кыһаттааччынан, бастаан туран, Николай Николаевич буолбута.

Ханнык баҕарар дьарык, ыһымтаан-чымпыктаан сыһыан көрдөххө, истинник интэрлээһиһа таһа тулар. Дуобакка эмнэ ооньу, төһөнөн умсугуһа дьарыктаныһа да, сөччөһөн ситистээх-мугуттаах.

бэйэте тусла муударастаах, абылаһаах дьарык.

Оёобуттунан сөттөрөн биһиги дьон көргөн Кыт киһилэри кытта киһини көмөтө эмнэ бөдөрүстүбүт, баһачча билиһитибит.

Николай Николаевич киһи быһыытынан сэмэй, лоп курдук кэпсэһиһээх-сэһиһээх. Этэргэ дьыл, оёону кытта оёо, кырдыаһы кытта кырдыаас буолары кыһа-хото тутар киһи-холок санаалаах, мүлүүлээх-ооньуулаах киһи.

Ол да киһи оёолор, биһигэ үлэһир дьон киһини сөбүлүүлэр.

Улууһа олоһор төрөппүттэргэ туһаайан өтөһүтүн баҕарабыт. дуобат мындыр искусствотыгар оёолорутугар уһуулаахтыһа баҕарар буоллахтыһа, интернат-оскуолада үлэһир Кычкиннарга адалыһ. Оёобут да, киһи да сыһыарыаххыт суоҕа. Оёону туһалаах дьарыктаах оёоруу—киһини ей-саһа, сээр-майгы быһымынан иһтиһи биһр сүрүн көрдөбүл.

Федосия, Гаврил КОЛЕСОВТАР.

Олобун анаабыт үлэтэ

Чурапчы улууһа Саха сиригэр дуобат сайдар киһиэ буолбутун биһиги республикабытыгар эр буолбакка, урукку Союз бөдөг специалистара баһы биллээлэр. Бу ааты аан дойдутаагы кылаастаах маастар таһымнаах Ганя Колесов, күүстээх маастардар Вася, Коля Кычкинар, Н. Пинигин, И. Новгородов, Стасик Контков, Россия тийэ ситлэр Маша Богимова, Мотя Ноговицына уонна уонунан адыллар үүнэн иһэр эдэр талааннар илдьэ иһаллар. Бу ааттар, үрдүк ситиһинлэри сүрүннээн биһигэ түмүт киһини республика үтүөлээх тренеры Н. Н. Кычкин буолар.

Дуобат тренериһи үлэтэ хас даһаны ураты суолталаах хайыскаларга араасар. Улахан тренер наадатыгар бу хайыскалары барыларын дьиргитик билэ элбэх сыраһын биһирдэххинэ эрэ үчүгэй түмүктэри ситиһиһхин сөп.

Бастаан туһа, дуобат мындыр кистэлэһиһи оёолорго арыһы, күн аайы хастыһа да чаас үлэһиргэ, дьарыктанарга үөрөһүн. Хайа да спорка элбэх үлэ, көлөһүн тохтуута эрэ үрдүк ситиһини адалар. Бу таһыгар Николай Николаевич урукку Союз территориятыгар биһр бастыһ сатабыллааһына биллэр. Киһи үөрэнээччилэрэ кыра саастарыттан киһи сөбөр гына түргэһик дуобат мындыр кистэлэһиһигэр уһуулааллар, ити кистэлэһиһи баһылыһаллар.

Күрэхтэһи. Тренер үлэтэ сманаланар күнэ-дьыла бу көмөтө тийһэн кэлэр. Манна оёо хас да сым үөрэммит үөрэһин, үлэлээбит үлэтин мүнүүтэ иһиһэн тэбээн кэбиһиһи сөп эбэтэр, төттөрүтүн, кыһы таба туһанан, чаһылхай кыайыһы ситиһиһэ. Бу түгүһтэ тренер психолог быһыытынан үлэлэһиһэ улахан оруулаах. Оёо уһулаһы, киһи психологиятын уратыларын билһи, оһио тирээһиһи күрэхтэһиһигэ бэлэмнээһин элбэһи быһаарар. Николай Николаевич саһатын дьиргэ өйүһүн, олоһун баай оһыһынан бу да хайысканы лаһа баһылаабыт киһиһи биллэр.

Хайа баҕарар улахан спортсмен—улахан личност. Киһи кытаанах характердаах, ардыгар дьон өйдөсөбөт, ыһымат да өрүттэрдээх уустук киһи. Оёо улаһтыар, киһи буолуор дьирэ элбэхтэ сыһыан сөп, муһан-тэһи тренериһа үгүс түбүгү адалааччы. Оһио тренер педагог-интээчи буолара булгуччулаах көрдөбүл. Николай Николаевич оёо истиг сыһыаннаах, амарах санаалаах дыһиһээх маастар-педагог.

Тренер Кычкин аһиһи коллегаларын баһыһара, киһилэртэн уһулуучу ситиһиһилэммитин биһр кистэлэһиһи ураты талааннаах тэрийээччи буоларыгар сыйар. Дуобат спорда тустуу да, бонс, мас тардыһыһы да курдук ыһылаах-хаһылаах көрүү буолбатах. Киһи да дуобатчыттарга автомашына биһиһи туттарбат, төһө да үрдүк таһымнаах күрэхтэһиһигэ баһар буоллаһтарына, спонсордаабат. Тренер олох манһык уларыһыһы киһиһээһ да сөдөөн, үлэтин тэрээһиниһи ыһымсатын уларыта тутан, олоһун анаабыт үлэтэ мөлөөһ-аһаан хаһылбака сайдарын ситиһэ. Киһи улахан баһата—саһа дуобатчыттарга аан дойду түһүлгэтиһигэр тэһиһээ дьон курдук тахсыһыла—дэ ситиһиһлээн эрэр. Үлэтэ Чурапчыга да, республикага да киһи сэгэриһиһи, спортнай салайааччылар, мэлдьааччылар, спортсменнар, дьон-сэргэ өлөбүлүн ыһаан ыла. Чулуу тренер Н. Н. Кычкин өссө да ситиһиһлээхтик үлэлээн чаһылхай ааттары таһаарыа, дьону-сэргэтиһи үөрдүү дигэн эрэл сүүнэ.

Петр КАЛАЧЕВ,
дуобат улуустаагы федерациятын председатели.

